

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí si Vás dovoluje pozvat na mezinárodní odbornou konferenci

CESTA ZA RODINOU - Příběhy mezinárodní adopce Právo, trendy a zkušenosti.

kteřá se uskuteční pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí Dipl.-Pol. Jany Maláčové MSc.
v rámci projektu Práva a participace dítěte v agendách
Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003544

- Termín konání:** 15. 5. a 16. 5. 2019
- Místo konání:** Brno, Hotel Voroněž, GPS [49.1857186 N, 16.5853633 E](#)
- Konferenční poplatek:** Konference je financována z prostředků ESF a pro účastníky je bezplatná
- Tlumočení:** konference bude probíhat v češtině a v angličtině, všechny příspěvky budou simultánně tlumočeny, jazyk workshopů je uveden u jejich anotace
- Ubytování:** organizátoři v průběhu konference nezajišťují ubytování
- Požizování záznamu:** průběh konference bude možné sledovat na You Tube, záznam konference bude uveřejněn tamtéž, prezentace přednášejících budou k dispozici na www.umpod.cz

I. konferenční den

- 8:30 – 09:30 Registrace účastníků
- 9:30 – 10:00 **Zahájení konference – ÚMPOD, MPSV**
- 10:00 – 10:30 **Legislativní zpracování vybraných institutů osvojení ve světle mezinárodních úmluv**
Mgr. Petr Sedlák, Ph.D.
- 10:30 – 11:00 **Zvláštní rizika osvojení ze zemí mimo Haagskou úmluvu**
Nigel Cantwell
- 11:00 – 11:30 přestávka na kávu
- 11:30 – 12:00 **Adopce a náhradní mateřství – dvě strany téže mince?**
Dr. Claire Fenton-Glynn
- 12:00 – 12:30 **Mezinárodní osvojení a náhradní mateřství očima Evropského soudu pro lidská práva**
Mgr. Eva Petrová
- 12:30 – 13:30 přestávka na oběd
- 13:30 – 14:15 **Návrh změn v systému osvojení v České republice**
PhDr. Věduna Bubleová, JUDr. Hana Nová
- 14:15 – 14:30 přestávka na přesun na workshopy
- 14:30 – 16:00 **Workshopy (viz níže)**
- 16:00 – 16:45 **Společenské setkání s přípitkem, slovo ředitele**

**Prostor pro diskusi bude po každém příspěvku.
Všechny příspěvky budou simultánně tlumočeny.**

II. konferenční den

- 8:30 – 09:00   Prezence účastníků
- 9:00 – 9:15   **Zahájení II. jednacího dne, přivítání**
- 9:15 – 10:00   **Dobrá praxe: Spolupráce země původu a přijímající země**
Icelandic Adoption Society (Islensk Aettleiding), Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- 10:00 – 10:30   **Princip subsidiarity v mezinárodním osvojení**
Dr. Claire Fenton-Glynn
- 10:30 – 11:00   přestávka na kávu
- 11:00 – 12:15   **Moje cesta za rodinou**
panelová diskuse s mladými lidmi, kteří vyrostli v mezinárodní adopci
moderuje Mgr. Michaela Trávníčková
- 12:15 – 13:15   přestávka na oběd
- 13:15 – 13:45   **Různé dimenze pátrání po původu: mezi právem a praxí**
Lisa Robinson
- 13:45 – 14:15   **Biokořeny**
Jeanette Larson
- 14:15 – 14:45   přestávka na kávu
- 14:45 – 15:15   **Patřím k rodu, tedy jsem**
Mgr. Tereza Nagy Štolbová
- 15:15 – 15:45   **Kontakt osvojených dětí s biologickou rodinou jako nástroj pro rozvoj zdravé identity dítěte**
PaedDr. Petra Pávková
- 15:45 – 16:15   **Potřebují osvojené děti znát své kořeny?**
Bc. Markéta Švejdová
- 16:15 – 16:30   Ukončení konference

Prostor pro diskusi bude po každém příspěvku.

Anotace příspěvků

Legislativní zpracování vybraných institutů osvojení ve světle mezinárodních úmluv

Petr Sedlák

Příspěvek přiblíží způsob, jakým byla provedena úprava některých základních institutů osvojení v právní úpravě osvojení v občanském zákoníku ve vazbě na předchozí právní úpravu a úpravu dokumentů Rady Evropy a Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Konkrétně se bude věnovat osvojitelnosti dítěte, právnímu postavení osvojitelů a rodičů osvojence, otázkám jejich souhlasů s osvojením, dohledu nad osvojením a některým procesním souvislostem. Příspěvek by měl poukázat na posun v postavení především dítěte a jeho rodičů v systému osvojení, jak byl nastaven novou právní úpravou, na vyvažování rolí jednotlivých zúčastněných subjektů. Bude zdůrazněno posílení role samotného osvojence a jeho participačních práv. Samostatně se pojedná i o změně rolí jednotlivých orgánů státu, které do osvojení autoritativně vstupují.

Zvláštní rizika osvojení ze zemí mimo Haagskou úmluvu

Nigel Cantwell

Samotný fakt, že je některá země smluvním státem Haagské úmluvy z roku 1993, automaticky neznačí soulad s literou a duchem této úmluvy – například peníze mohou nadále ovlivňovat systém a proces osvojení v některých z těchto zemí. Zvláštní riziko je nicméně zaručeno v souvislosti s osvojením ze zemí, které nejsou smluvními státy této úmluvy.

První otázka, která se samozřejmě nabízí je: „Proč tato země nepřistoupila k Úmluvě?“ Odpověď na tuto otázku se u jednotlivých zemí liší, avšak doposud nikdy ji nebylo možno považovat za ujištění ohledně ochrany práv dětí v těchto zemích.

Zkušenosti s „ne-haagskými“ adopcemi jasně ukazují jak rychle a jednoduše může být praxe narušena a práva dětí přehlížena. Opatření, která byla v důsledku těchto šokujících případů přijata, ukazují rozsah, v jakém byly dříve mezinárodní adoptce naprosto neobhajitelné.

Příspěvek zhodnotí praktické příklady těchto problémů a vyvodí nezbytné závěry pro budoucí regulační přístupy.

Adopce a náhradní mateřství – dvě strany téže mince?

Claire Fenton-Glynn

Adopce je populárním mechanismem pro převedení rodičovských práv při využití náhradního mateřství, a to zejména ve státech, kde legislativa náhradní mateřství nereguluje. Tento příspěvek bude diskutovat pozitiva a negativa přístupu, kdy je využíváno mechanismu, který není přímo uzpůsoben problémům, které náhradní mateřství přináší. Příspěvek se zaměří zejména na problematiku souhlasu, genetických vztahů, informací o původu, kritérií vhodnosti budoucích adoptivních rodičů a zhodnotí, jak tyto skutečnosti mohou ovlivnit praxi náhradního mateřství a samotného osvojení.

Mezinárodní osvojení a náhradní mateřství očima Evropského soudu pro lidská práva

Eva Petrová

Článek 8 Evropské úmluvy o lidských právech nezaručuje právo na osvojení. Rodinný život ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva existuje i mezi dětmi a adoptivními rodiči, i když tyto ještě nebyly předány do jejich péče. Posouzení nejlepšího zájmu dítěte je nezbytnou součástí každého rozhodnutí o dítěti, a to včetně respektu k názoru dítěte, resp. k participačním právům dítěte. Jak Soud rozhodl případ mezinárodního osvojení, ve kterém děti odmítly opustit dětský domov a odstěhovat se k adoptivním rodičům? Je zamítnutí žádosti o mezinárodní osvojení žadatelky ve věku 48 let v rozporu se zákazem diskriminace na základě věku? Byl plošný zákaz osvojení ruských dětí občany USA v rozporu s Úmluvou? Jakou ochranu poskytuje Úmluva dětem počatým cestou náhradního mateřství? Bylo odebrání dítěte porozeného náhradní matkou v rozporu s právy zamýšlených rodičů na respektování soukromého a rodinného života?

Návrh změn v systému osvojení v České republice

Věduna Bubleová, Hana Nová

Od 1. 1. 2014 u nás platí Nový občanský zákoník, který změnil status adopce na formu rodičovství bez podpory sociálně-právních orgánů. Současná praxe však poukazuje na závažné problémy s procesem osvojování.

Předkládaný referát vychází z analýzy historie i současnosti osvojování nejen v ČR, ale i v Dánsku a Anglii, ze zmapování situace v jednotlivých zemích a právní analýzy legislativ zmíněných států. Podněty z těchto výzkumných a mapovacích aktivit sloužily jako podklad pro činnost pracovní skupiny, která intenzivně pracovala na návrhu na změnu systému osvojení v České republice. Tým odborníků, složený ze sociologů, sociálních pracovníků, reprezentantů justice a advokacie, dětských lékařů, psychologů a pedagogů, vypracoval model osvojování, který bude na konferenci představen. Zastavíme se u jednotlivých problémů v systému a procesu osvojování a seznámíme s konkrétními opatřeními, která by mohla tyto nedostatky vyřešit.

Tato aktivita vznikla v rámci projektu Centrum podpory náhradní rodinné péče II, který realizovalo Středisko náhradní rodinné péče díky finanční podpoře Nadace Sirius.

Dobrá praxe: Spolupráce země původu a přijímající země

Kristinn Ingvarsson, Lucia Skorušová

Smyslem osvojení je vytvořit mezi osvojencem a osvojitelem fungující vztah dítěte a rodiče. Aby k tomuto mohlo v mezinárodním osvojení dojít, je nutné, aby země původu dítěte a země přijímající (země potenciálních osvojitelů) navázali dobrou spolupráci, která ctí především nejlepší zájem dítěte. Spolupráce mezi Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí, jako zástupce země původu, a Icelandic Adoption Society (Islensk Aettleiding), jako zástupce přijímající země, je nastavena, aby došlo k naplnění smyslu osvojení.

Princip subsidiarity v mezinárodním osvojení

Claire Fenton-Glynn

Princip subsidiarity je jedním ze stavebních kamenů regulace mezinárodního osvojení. Na základě ustanovení Úmluvy o právech dítěte a Haagské úmluvy o mezinárodním osvojení je požadováno, aby dítě bylo nejdříve umístěno v domovském státě, než bude zvažováno mezinárodní osvojení. Tento příspěvek zhodnotí obsah tohoto principu a hodnoty, které jsou jeho základem. Dále se bude zabývat tím, jak tyto hodnoty ovlivňují uplatnění principu subsidiarity v praxi. Také budou

uvedeny možné výjimky z tohoto pravidla, zejména co se týče čekacích dob, sloučení rodin a umístění sourozenců.

Různé dimenze pátrání po původu: mezi právem a praxí

Lisa Robinson

Tento příspěvek přináší přehled různých aspektů pátrání po původu. Poskytne detailní analýzu: legislativního prostředí (mezinárodní, regionální a národní úroveň), metody uchování a předávání informací, význam odborné pomoci a roli moderních technologií při pátrání osvojených dětí po svém původu – vliv sociálních médií, nezamýšlené důsledky používání webových stránek nabízejících analýzu DNA.

Hledání kořenů – dánská zkušenost

Jeanette Larson

Patřím k rodu, tedy jsem

Tereza Nagy Štolbová

Osobní příběh psychoterapeutky, která byla po narození v kojeneckém ústavu, poté opuštěná matkou i otcem, do 6 let v dětském domově a 10 let v adopci. Od 16 let intenzivně hledala své kořeny a pravdivou identitu, dávala dohromady minulost, aby mohla přežít přítomnost a vidět pro sebe budoucnost. V 38 letech vydala knihu *Dcera padajícího listí*, která vypráví o touze vrátit se k svému rodu a porozumět činům svých rodičů. A odpustit, aby bylo možné vystavět vlastní identitu a žít svobodný život.

Kontakt osvojených dětí s biologickou rodinou jako nástroj pro rozvoj zdravé identity dítěte

Petra Pávková

Význam kontaktu dětí v osvojení s biologickými rodiči, kontakt jako nástroj pro rozvoj zdravé identity dítěte a jako prostředek pro lepší porozumění dítěte své historii a důvodům, proč vyrůstá v osvojitelské rodině. Postup při realizaci bezpečného kontaktu pro dítě. Jakým způsobem na kontakt připravit děti, osvojitele a biologické rodiče. Praktické postupy a příklady ze současné praxe v ČR. Bezpečný, kvalitně připravený kontakt může být ozdravný pro všechny zúčastněné – dítě, osvojitele i biologické rodiče.

Potřebují osvojené děti znát své kořeny?

Markéta Švejdová

Biologická rodina patří do životního příběhu každého dítěte, i osvojeného. V příspěvku se budu věnovat odpovědím na otázky: Jak, kdy a proč dítě s jeho skutečným příběhem seznámit? Kde najít podporu? A co si o tom myslí mladí lidé, kteří v osvojení vyrůstali?

Anotace workshopů (v závorce uveden jazyk, v němž bude workshop probíhat)

WS 1. Metody práce s dítětem po jeho přemístění do Dánska ÚMPOD, Dánsko (CZE, EN)

WS 2. Příprava dítěte na (mezinárodní) osvojení KÚ Most, Helena Cidrychová (CZE)

Představení praxe Kojeneckých ústavů Most v práci s dítětem a náhradní rodinou v rámci mezinárodního osvojení. Seznámení dítěte s novou situací, pomoc dítěti a rodině v průběhu interakce.

WS 3. Jak úspěšně předat dítě po 2,5-leté péči a nezbláznit se Daniel Pokorný (CZE)

(příspěvek se bude věnovat celému procesu předání, pozitivům i negativům - informace přijaté před příjezdem osvojitelů (proč jsme si malého nenechali, poslední soudní rozhodnutí, časové neshody, prodlužování nejistoty, základy informací)

- jak jsme našeho malého i sebe sami připravovali
- den D
- další dny a týdny do odjezdu do Brna a pak definitivně domů (průběh jednotlivých setkání, řešení problematických situací - např. loučení, stresové reakce dítěte, problematika tlumočení atd.)
- jak a proč jsme na tom dnes

WS 4. Odkud k nám přichází adoptované děti a co můžou dozvědět o své původní rodině? Příprava žadatelů na vnitrostátní osvojení s akcentem na biologický původ a potřeby dětí směřující k budování jejich identity Lucie Salačová (CZE)

Na workshopu se budeme zamýšlet nad přípravou budoucích náhradních rodičů v České republice, zejména osvojitelů, s důrazem na otevřený postoj k biologickým kořenům dětí. Přípravy ve stylu PRIDE umožňují díky společné přípravě všech budoucích náhradních rodičů (osvojitelů, dlouhodobých nepříbuzeneckých pěstounů i pěstounů na přechodnou dobu) nejenom bořit mýty o jednotlivých formách náhradní rodinné péče, ale také společně promýšlet a připravovat se na budování identity dítěte, které vyrůstá v jakékoliv formě náhradní rodinné péče. Zážitkovou formou na základě skutečné kazuistiky si budeme prohlížet přednosti a rizika práce s minulostí osvojeného dítěte v různých fázích života dítěte a jeho náhradního rodiče.

WS 5. "Kufřík nástrojů" pro práci s osvojenými dětmi Jürgen Stapelmann (DE, CZE)

**WS 6. Panel rodičů osvojitelů ze zahraničí (děti v adolescenci a mladé dospělosti)
moderuje Mgr. Alice Trávníková (CZE)**

**WS 7. Nejlepší zájem dítěte v mezinárodním osvojení
Nigel Cantwell (EN, CZE)**

Ačkoliv je nejlepší zájem dítěte určujícím faktorem („státy zabezpečí, aby se v první řadě bral do úvahy zájem dítěte“) v rozhodování o osvojení, je samotný koncept nejlepšího zájmu, ale i jeho praktická interpretace v lidskoprávním kontextu nadále předmětem debat.

V návaznosti na přijetí Úmluvy o právech dítěte se nejlepšímu zájmu dítěte věnovalo značné množství odborné literatury, ale identifikace objektivních a praktických kritérií pro určování nejlepšího zájmu byla sotva nadnesena, dokud Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky nevydal vlastní směrnici pro určování nejlepšího zájmu, téměř dvacet let po přijetí Úmluvy.

Tuto směrnici lze využít i v jiných situacích, než těch týkajících se dětských uprchlíků, pro které byla vytvořena. Narozdíl od dětských uprchlíků, kteří se již v nové zemi nacházejí, má určení nejlepšího zájmu zdůvodnit budoucí přeshraniční umístění dítěte za pomoci mezinárodního osvojení. Jinými slovy, v případě dětských uprchlíků jde o *fait accompli*, u mezinárodního osvojení pouze o budoucí možnost.

Výbor OSN pro práva dítěte vydal pouze obecný komentář k implementaci „principu nejlepšího zájmu“ v roce 2013, který je v podstatě přehledem nejdůležitějších práv, která musí být brána v úvahu. Komentář zároveň varuje před přijímáním „nezrušitelných“ rozhodnutí na základě zhodnocení nejlepšího zájmu, přičemž osvojení je právě takovou nezrušitelnou změnou rodinných vazeb.

Ve světle těchto problémů a dilemat budou účastníci workshopu přizváni k důkladné analýze více či méně samozřejmých důsledků postavení nejlepšího zájmu dítěte jako primárního hlediska rozhodování o osvojení.